

การศึกษาสภาพและความต้องการการนิเทศการจัดการเรียนรวม
โรงเรียนสังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
นายนราภรณ์ พุทธรังษี : 2561

บทคัดย่อ

การศึกษาวจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรวมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 2. เพื่อศึกษาความต้องการนิเทศการจัดการเรียนรวมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ในการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ร่วมกันพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยเป็นกรณีศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยทางโรงเรียนให้ความสำคัญและตระหนักถึงปัญหาในการจัดการเรียนรวมและยินดี เขารวมการศึกษา

ผลการศึกษามีดังนี้

1. ด้านการจัดการเรียนการสอน

ผู้บริหารมีนโยบายด้านการจัดการเรียนรวมอย่างชัดเจน มีการมอบนโยบายสู่ครูผู้สอน แต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้ปกครองทราบถึงโครงการ และแจ้งถึงการคัดกรอง และแนะนำการจัดการเรียน รวมถึงหากพบนักเรียนที่มีความบกพร่องที่โรงเรียนไม่สามารถจัดการเรียนได้ จะแนะนำให้ไปเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการ รวมถึงประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์การศึกษาพิเศษ และสนับสนุนสารสนเทศต่างๆ ให้ครูได้ความรู้เพิ่มเติมในการจัดการเรียนรวม และจัดให้มีสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมตามความต้องการพิเศษของเด็ก แต่ยังมีปัญหาอุปสรรคบางประการซึ่งต้องดำเนินการแก้ไขต่อไป

2. ด้านหลักสูตรและการใช้หลักสูตร

ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูได้เข้ารับการอบรมพัฒนาเพื่อเพิ่มเติมนความรู้ด้านการจัดการเรียนรวม ครูดำเนินการคัดกรอง และจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้บริหารใช้กระบวนการที่หลากหลายเพื่อบริหารงาน และให้ครูจัดกิจกรรมแบบบูรณาการ ทั้งนี้ครู ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน โดยดูความสามารถของนักเรียน และจัดสื่อการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียน

4. ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

โรงเรียนได้รับการสนับสนุนสื่อฯ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น รถเข็นวีลแชร์ ห้องน้ำคนพิการ และอุปกรณ์การเรียนการสอน และใช้กิจกรรมในห้องเรียนร่วมพัฒนาการเรียนรู เช่น เรียนรู้ตามแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ในท้องถิ่น เป็นต้น

5. ด้านการวัดผลและประเมินผล

ผู้บริหารได้เข้าติดตามการจัดการเรียนสอนสำหรับเด็กพิเศษอย่างใกล้ชิด และอย่างสม่ำเสมอ มีความคุ้นเคยกับนักเรียนเป็นอย่างดีเนื่องจากอยู่ในชุมชน โดยเน้นให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมกับทุกคน โดยใช้การวัดผลการเรียนตามความสามารถที่กำหนดใน IEP

6. ด้านอื่นๆ

ในโรงเรียนขนาดเล็กพบว่า ผู้ปกครองมีฐานะยากจน ครอบครัวแตกแยก ไม่มีเวลาดูแลบุตรหลาน ทำให้การจัดการศึกษาขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ให้ความร่วมมือให้โรงเรียนจัดการเรียนรวมได้

ในโรงเรียนขนาดใหญ่พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ยอมรับว่าบุตรหลานเป็นเด็กพิเศษ เนื่องจากมีความคาดหวังกับทางโรงเรียนสูง เพราะเป็นโรงเรียนใหญ่พิเศษ ประจำจังหวัด ทำให้เป็นอุปสรรคในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ จึงขาดการพัฒนาเฉพาะทาง

โดยทุกๆ โรงเรียนต้องการพัฒนาบุคลากรด้านการคัดกรองและเทคนิคการจัดการเรียนการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีการขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเด็กด้อยโอกาส เด็กในชนบท หรือแม้กระทั่งเด็กพิการ รัฐบาลก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญ และดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้เกิดความเท่าเทียม ความเป็นธรรม และพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กกลุ่มนี้ให้ดีขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะการดำเนินการจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิการ ซึ่งต้องตระหนักถึง เรื่องสิทธิมนุษยชน ที่ทุกคนควรจะได้รับโอกาสทางการศึกษาทัดเทียมกัน กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนด ให้ปี พ.ศ. 2542 เป็นปีการศึกษาเพื่อคนพิการ และได้ประกาศต่อสาธารณชนทั่วไปว่า "คนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน" (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555, 4) เพื่อเอื้ออำนวยให้เด็กพิการสามารถเข้ารับบริการการศึกษาอย่างเท่าเทียมกับเด็กปกติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีนโยบายที่จะพัฒนาโรงเรียนที่จัดการเรียนรวมให้เป็นโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวม กระจายในทุกสำนักงานเขตพื้นที่เพื่อรองรับนักเรียนพิการทุกคนให้ได้รับสิทธิ และโอกาสในการศึกษาอย่างเสมอภาคกัน และได้มีโอกาสเรียนรวมกับนักเรียนทั่วไปในโรงเรียนใกล้บ้าน โดยคัดเลือกเป็นโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวม ที่เป็นศูนย์บริการทางการศึกษาพิเศษ (Student Support Services : SSS) จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิการพบว่า ยังมีปัญหาในเรื่องของเด็กพิการได้รับโอกาสทางการศึกษาไม่ทั่วถึง โดยโรงเรียนสวนใหญ่จะรับเฉพาะเด็กที่มีความพิการระดับน้อยถึง ปานกลางเท่านั้น ส่วนเด็กพิการระดับมากยังไม่สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนทั่วไปได้ (สมศักดิ์ ป่าไพร , 2557, 2) เป็นผลให้เด็กพิการขาดสิทธิและโอกาสในการรับการศึกษาอย่างทั่วถึงสอดคล้องกับการสรุปผลโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมและเรียนรวม ในปี พ.ศ. 2557 ของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่าการดำเนินงานยังมีประเด็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาในเรื่องการปฏิเสธการรับเด็กพิการเข้าเรียน การจัดจ้างพี่เลี้ยงเด็กพิการ

การจัดการเรื่องครูผู้สอนในโครงการห้องเรียนคุณาน และการบริหารจัดการงบประมาณ (ภายใต้กรอบการดำเนินงาน) (พะโยม ชิมวงศ์ , 2558) และยังพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กพิการขาดโอกาสทางการศึกษา คือเด็กมีปัญหาในเรื่องความประพฤติจนไม่สามารถเรียนกับเพื่อนที่เพน เด็กปกติได้ผู้ปกครองไม่สนใจหรือคิดว่าการศึกษาไม่มีประโยชน์สำหรับเด็กพิการ ไม่มีโรงเรียนที่รับสอน เด็กพิการอยู่ใกล้บ้าน โรงเรียนขาดความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กพิการ ขาดทุนทรัพย์ ในการเรียน และเด็กมีความพิการขั้นรุนแรงไม่สามารถเรียนได้ (กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานพัฒนา นโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ, 2556, 41) ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน โรงเรียนชุมชนวัดสมรโกฏิจ จำนวน 10 คน พบว่า ครูสอนใหญ่มีความกังวลต่อการมีเด็กพิการในการดูแลเนื่องจากไม่มั่นใจในเรื่อง ของการคัดกรอง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลให้แก่เด็กพิการ จึงอยากสะท้อนให้เห็นว่า ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาให้แก่เด็กพิการควรมีการพัฒนาบุคลากรครูและการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ เพื่อรองรับเด็กพิการทุกคนให้ได้รับสิทธิและโอกาส ในการศึกษาอย่างเสมอภาคซึ่งมาตรฐานของการเรียนรวมจะใช้มาตรฐานการเรียนรวม เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ป พ.ศ. 2555 4 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555, 7-23) ได้แก่ (1) มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน (2) มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน (3) มาตรฐาน ด้านการบริหารจัดการเรียนรวม และ (4) มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และการประเมินผล การดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวม 5 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557, 18-19) คือ (1) การจัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวม (2) การกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการเรียนรวม (3) การดำเนินงานของศูนย์บริการทางการศึกษาพิเศษ (4) การประกันคุณภาพภายใน และ (5) การบริหารจัดการงบประมาณรวมการดำเนินงาน การจัดการเรียนรวมทั้งหมด 9 ด้าน

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อที่ว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ถ้าได้รับโอกาสในการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความพิการของเขา แนวการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่สำคัญ คือ ให้โอกาสเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับคนปกติในโรงเรียนปกติและดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนร่วมกับบุคคลอื่น ๆ การจัดการเรียนรวมในโรงเรียนจึงนับเป็นก้าวสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย (ดารณี อุทัยรัตนกิจและคณะ. 2546: 53-58) ในการจัดการเรียนรมนั้น เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เข้าเรียนรมนั้นใช้เวลาส่วนใหญ่ในห้องเรียนปกติร่วมกับเพื่อนปกติ แต่ไม่ได้หมายความว่าเด็กทุกคนได้เรียนรู้ด้วยหลักสูตรเดียวกัน แต่เด็กเรียนรวมกันด้วยการปรับหลักสูตรให้ตอบสนองความต้องการเฉพาะคน เพื่อให้ทุกคนได้รับการศึกษาตามความต้องการและความจำเป็นของแต่ละคน (Stainback & Stainback. 1996: 87-96.) เนื่องจากผลการศึกษาวิจัยในต่างประเทศยืนยันว่า การศึกษาแบบการเรียนรมนั้นให้ประโยชน์ทั้งด้านวิชาการและสังคมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (Baker, Wang & Walberg. 1994: 33-35, Stainback & Stainback. 1992: 45-47) และเป็นประโยชน์ต่อเด็กปกติด้วย (Staub & Peck. 1994: 36-40)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรวมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1
2. เพื่อศึกษาความต้องการนิเทศการด้านการจัดการเรียนรวมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่

แบบสัมภาษณ์ เพื่อบันทึกสภาพปัญหาของผู้บริหารและครู เป็นแบบสัมภาษณ์ บันทึกที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเพื่อวิเคราะห์ในการระบุสภาพ ปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในการเรียนการสอนในปีการศึกษาที่ผ่านมา โดยให้ครูเล่าประสบการณ์ และระบุปัญหาต่อผู้สัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การบันทึก การสนทนากลุ่ม แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล มาจัดระบบข้อมูลเพื่อให้เข้าใจความหมายในสิ่งที่ได้เรียนรู้และปรากฏการณ์ที่ศึกษา
2. ตีความและวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมา ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็น 6 ด้าน คือ

1. ด้านการจัดการเรียนการสอน
2. ด้านหลักสูตรและการใช้หลักสูตร
3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน
5. ด้านการวัดผลและประเมินผล
6. ด้านอื่นๆ

และนำเสนอด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผล

1. ด้านการจัดการเรียนการสอน

ผู้บริหารมีนโยบายด้านการจัดการเรียนรวมอย่างชัดเจน มีการมอบนโยบายสู่ครูผู้สอน แต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้ปกครองทราบถึงโครงการ และแจ้งถึงการคัดกรอง และแนะนำการจัดการเรียน รวมถึงหากพบนักเรียนที่มีความบกพร่องที่โรงเรียนไม่สามารถจัดการเรียนได้ จะแนะนำให้ไปเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการ รวมถึงประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์การศึกษาพิเศษ และสนับสนุนสารสนเทศต่างๆ ให้ครูได้ความรู้เพิ่มเติมในการจัดการเรียนรวม และจัดให้มีสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก ให้เหมาะสมตามความต้องการพิเศษของเด็ก แต่ยังพบปัญหาอุปสรรคบางประการซึ่งต้องดำเนินการแก้ไขต่อไป

2. ด้านหลักสูตรและการใช้หลักสูตร

ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูได้เข้ารับการอบรมพัฒนาเพื่อเพิ่มเติมความรู้ด้านการจัดการเรียนรวม ครูดำเนินการคัดกรอง และจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้บริหารใช้กระบวนการที่หลากหลายเพื่อบริหารงาน และให้ครูจัดกิจกรรมแบบบูรณาการ ทั้งนี้ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน โดยดูความสามารถของนักเรียน และจัดสื่อการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียน

4. ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

โรงเรียนได้รับการสนับสนุนสื่อฯ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น รถเข็นวีลแชร์ ห้องน้ำคนพิการ และอุปกรณ์การเรียนการสอน และใช้กิจกรรมในห้องเรียนร่วมพัฒนาการเรียนรู้ เช่น เรียนรู้ตามแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เป็นต้น

5. ด้านการวัดผลและประเมินผล

ผู้บริหารได้เข้าติดตามการจัดการเรียนสอนสำหรับเด็กพิเศษอย่างใกล้ชิด และอย่างสม่ำเสมอ มีความคุ้นเคยกับนักเรียนเป็นอย่างดีเนื่องจากอยู่ในชุมชน โดยเน้นให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมกับทุกคน โดยใช้การวัดผลการเรียนตามความสามารถที่กำหนดใน IEP

6. ด้านอื่นๆ

ในโรงเรียนขนาดเล็กพบว่า ผู้ปกครองมีฐานะยากจน ครอบครัวแตกแยก ไม่มีเวลาดูแลบุตรหลาน ทำให้การจัดการศึกษาขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ให้ความร่วมมือให้โรงเรียนจัดการเรียนรวมได้

ในโรงเรียนขนาดใหญ่พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ยอมรับว่าบุตรหลานเป็นเด็กพิเศษ เนื่องจากมีความคาดหวังกับทางโรงเรียนสูง เพราะเป็นโรงเรียนใหญ่พิเศษ ประจำจังหวัด ทำให้เป็นอุปสรรคในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ จึงขาดการพัฒนาเฉพาะทาง

โดยทุกๆ โรงเรียนต้องการพัฒนาบุคลากรด้านการคัดกรองและเทคนิคการจัดการเรียนการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551.

กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.

กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ. (2556). รายงานฉบับสมบูรณ์

สถานการณ์คนพิการในสังคมไทย: การวิเคราะห์หขอมูลการสำรวจความพิการและทุพพลภาพ

ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2550. นนทบุรี: สำนักงานพัฒนานโยบาย

สุขภาพระหว่างประเทศ.

ดารณี ศักดิ์ศิริผล. (2546). เด็กที่มีความต้องการพิเศษ. ใน การศึกษาพิเศษ. สารานุกรมศึกษาศาสตร์

ฉบับรวมเล่มเฉพาะเรื่อง อันดับที่ 4. บุญศรี ไพรัตน์. หน้า 53-58. กรุงเทพฯ. ธนัชการพิมพ์.

พะโยม ชินวงศ. (2558). เอกสารประกอบการอบรมเรื่องโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เรียนรวม

และเรียนรวม. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.

สมศักดิ์ ปาไพโร. (2557). รายงานผลการปฏิบัติงานด้านบริหารจัดการ. นครนายก: สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษานครนายก.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). มาตรฐานการเรียนรวมเพื่อการประกันคุณภาพภายใน

ของสถานศึกษา ปี พ.ศ. 2555. กรุงเทพฯ: สำนักงาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). แบบประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนา

คุณภาพการจัดการเรียนร่วมและเรียนรวม. กรุงเทพฯ: สำนักงาน.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2555). เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพ

บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในระดับอุดมศึกษา เรื่อง การทำงานกับ

นักศึกษาพิการ. กรุงเทพฯ: สำนักงาน.

Baker , E.T., Wang , M.C., & Walberg, M.J. (1994). The effects of inclusion on learning.

Educational Leadership , 52 (4) , 33 – 35.

Stainback, S. & Stainback , W. (Eds). (1996). Inclusion : A guide for educators. Baltimore, MD ;

Paul M. Brookes.

Staub, D. & Peck , C.A. (1994). What are the outcomes for nondisabled students ?

Educational Leadership , 52 (4), 36 – 40.